

Nowy model prawa wykroczeń. Teoria, praktyka, przyszłość

Włodzimierz Wróbel
Mikołaj Małecki
Małgorzata Pyrcak-Górowska
Dominik Zając
redakcja

Skróty

BGH	niemiecki Sąd Najwyższy
ETPC	Europejski Trybunał Praw Człowieka
Europejska Konwencja Praw Człowieka, EKPC	Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dn. 4 listopada 1950 r., Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.
Karta Nauczyciela	Ustawa z dn. 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, Dz.U. 2021, poz. 1762, tekst jedn. ze zm.
Kodeks cywilny, k.c.	Ustawa z dn. 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. 2023, poz. 1610, tekst jedn. ze zm.
Kodeks karny skarbowy, k.k.s.	Ustawa z dn. 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy, Dz.U. 2022, poz. 859, tekst jedn. ze zm.
Kodeks karny z 1932 r., k.k. z 1932 r.	Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 11 lipca 1932 r. – Kodeks karny, Dz.U. 1932, nr 60, poz. 571 ze zm.
Kodeks karny z 1969 r., k.k. z 1969 r.	Ustawa z dn. 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks karny, Dz.U. 1969, nr 13, poz. 94 ze zm.
Kodeks karny, k.k.	Ustawa z dn. 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny, Dz.U. 2022, poz. 1138, tekst jedn. ze zm.
Kodeks postępowania administracyjnego, k.p.a.	Ustawa z dn. 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, Dz.U. 1960, nr 30, poz. 168 ze zm.
Kodeks postępowania cywilnego, k.p.c.	Ustawa z dn. 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, Dz.U. 2023, poz. 1550, tekst jedn. ze zm.

Skróty

Kodeks postępowania karnego, k.p.k.	Ustawa z dn. 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz.U. 2022, poz. 1375, tekst jedn.
Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, k.p.w.	Ustawa z dn. 24 sierpnia 2001 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, Dz.U. 2022, poz. 1124, tekst jedn.
Kodeks wykroczeń, k.w.	Ustawa z dn. 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń, Dz.U. 2022, poz. 2151, tekst jedn. ze zm.
Konstytucja, Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. nr 78, poz. 483 ze zm.
KRK	Krajowy Rejestr Karny
NIK	Najwyższa Izba Kontroli
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
p.p.s.a.	Ustawa z dn. 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi, Dz.U. 2023, poz. 1634, tekst jedn. ze zm.
Prawo o ustroju sądów powszechnych, u.s.p.	Ustawa z dn. 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U. 2023, poz. 217, tekst jedn. ze zm.
Prawo o wykroczeniach, p.w.	Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 11 lipca 1932 r. – Prawo o wykroczeniach, Dz.U. 1932, nr 60, poz. 572 ze zm.
Prawo ochrony środowiska	Ustawa z dn. 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska, Dz.U. 2022, poz. 2556, tekst jedn. ze zm.
SA	Sąd Apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
SO	Sąd Okręgowy
SR	Sąd Rejonowy
TK	Trybunał Konstytucyjny
u.s.p.	Ustawa z dn. 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U. 2023, poz. 217, tekst jedn.
ustawa o Krajowym Rejestrze Karnym	Ustawa z dn. 24 maja 2000 r. o Krajowym Rejestrze Karnym, Dz.U. 2023, poz. 159, tekst jedn. ze zm.
WSA	Wojewódzki Sąd Administracyjny

Wykroczenia covidowe (artykuł 54 Kodeksu wykroczeń)

Violation of order regulations (Article 54 of the Contravention Code)

DOI: 10.60677/kipk9788395965593.07

D. Kwiatkowski, *Wykroczenia covidowe (artykuł 54 Kodeksu wykroczeń)*, w: *Nowy model prawa wykroczeń. Teoria, praktyka, przyszłość*, red. W. Wróbel, M. Małecki, M. Pyrcak-Górowska, D. Zając, Kraków 2024, s. 247–274.

Daniel Kwiatkowski

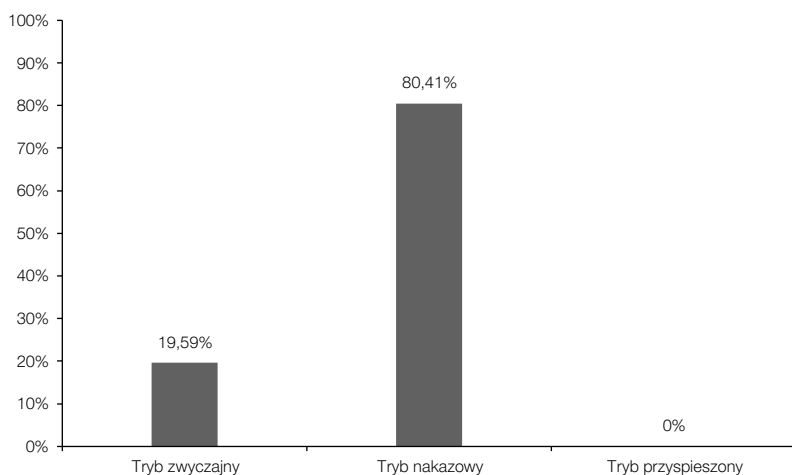
doktorant, Katedra Prawa Karnego, Uniwersytet Jagielloński, ORCID: 0000-0003-0253-6194

1. Ogólny obraz postępowania

Łącznie analizie poddano 179 spraw, w których oceniono zachowanie 202 obwinionych. Wśród badanych spraw niemal wszystkie, bo aż 176 (98,32%), zostało ujawnionych w wyniku czynności służbowych. Jedynie w 3 przypadkach (1,68%) postępowanie wyjaśniające zostało wszczęte na skutek zawiadomienia złożonego przez osobę trzecią. W żadnej ze spraw nie występował natomiast pokrzywdzony, co można tłumaczyć charakterem chronionego dobra prawnego.

W ramach 179 spraw doszło do 20 odmów wszczęcia postępowania (11,17%), a w 11 sprawach (6,15%) złożono wnioski o skazanie bez przeprowadzenia rozprawy (art. 58 k.p.w.). Wśród pozostałych 148 spraw,

119 (80,41%) rozpatrywanych było wyłącznie w postępowaniu nakazowym, natomiast 29 (19,59%) było rozpatrywanych w postępowaniu zwyczajnym. Żadna sprawa nie była rozpatrywana w postępowaniu przyspieszonym. Wskazać także można, że rozpoznanie sprawy w postępowaniu zwyczajnym w 7 sprawach nastąpiło na skutek złożenia przez obwinionego sprzeciwu od wcześniejszego wyroku nakazowego. Ponadto w przypadku 7 z 29 spraw (24,14%) rozpatrywanych w postępowaniu zwyczajnym doszło do umorzenia postępowania przed pierwszą rozprawą.

Tryb postępowania	Liczba spraw	Procent
Tryb zwyczajny	29	19,59%
Tryb nakazowy	119	80,41%
Tryb przyspieszony	0	0%
Razem	148	100%

Wykres i tabela 36. Tryb postępowania sądowego

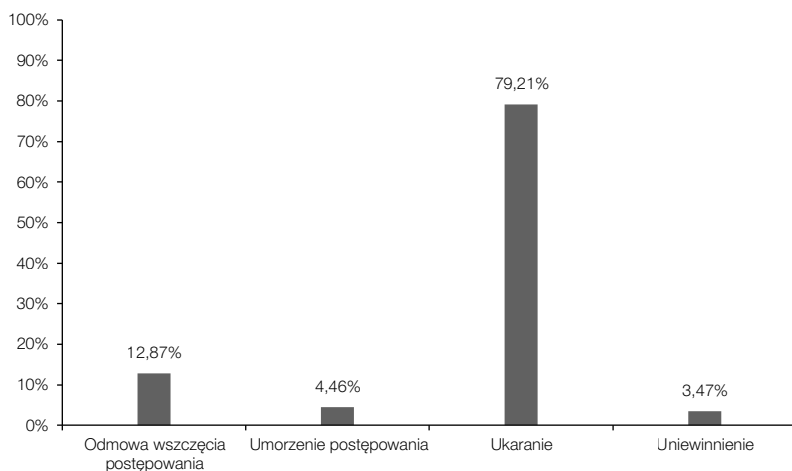
Wśród spraw rozpatrywanych w postępowaniu zwyczajnym, których nie umorzono przed pierwszą rozprawą (22 sprawy), w 18 sprawach (81,82%) obwiniony uczestniczył w przynajmniej 1 rozprawie, co stanowi dość wysoki wskaźnik zaangażowania obwinionego.

Z pomocy obrońcy w postępowaniu korzystało jedynie 4 obwinionych (1,98% wszystkich osób), wśród których tylko w jednym przypadku

obrona została ustanowiona z urzędu, z uwagi na wątpliwości co do poczytalności.

2. Sposób merytorycznego rozstrzygnięcia

Wśród badanych spraw, w przypadku 167 osób (82,67%) wydano merytoryczne rozstrzygnięcie. W przypadku pozostałych, u 26 obwinionych (12,87%) doszło do odmowy wszczęcia postępowania, a u 9 do jego umorzenia (4,46%). Wśród merytorycznych rozstrzygnięć zdecydowaną większość stanowiło ukaranie (160 sprawców, 79,21%), podczas gdy wyłącznie w 7 przypadkach (4,19%) obwinionego uniewinniono. W żadnej sprawie nie złożono apelacji.

Rozstrzygnięcie	Liczba obwinionych	Procent
Odmowa wszczęcia postępowania	26	12,87%
Umorzenie postępowania	9	4,46%
Ukaranie	160	79,21%
Uniewinnienie	7	3,47%
Razem	202	100%

Wykres i tabela 37. Sposób rozstrzygnięcia

W przypadku odmowy wszczęcia postępowania sądy powoływały się przede wszystkim (25 spraw, 96,15%) na przekroczenie delegacji ustawowej do wydania rozporządzenia zawierającego nakazy,

zakazy i ograniczenia związane z przeciwdziałaniem Covid-19⁴¹⁵, w tym w 8 sprawach (30,77%) wskazując dodatkowo, że art. 54 k.w. chroni dobro prawne w postaci porządku publicznego, a nie zdrowia. W jednej sprawie (3,85%) sąd powołał się natomiast na zastosowanie ustawy względniejszej, gdyż w czasie orzekania czyn nie był już wykroczeniem.

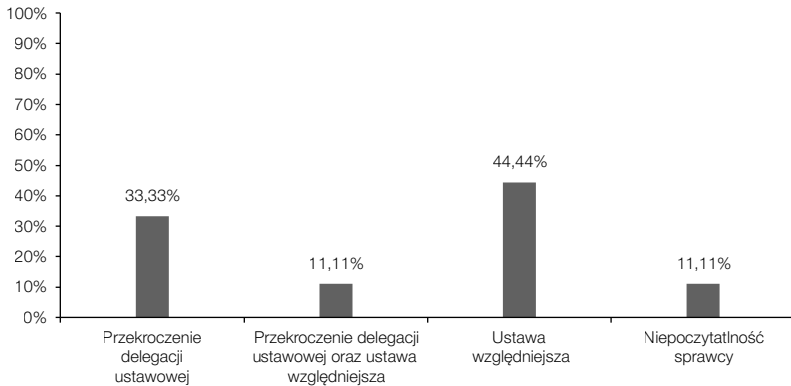

Przyczyna	Liczba obwinionych	Procent
Przekroczenie delegacji ustawowej	17	65,38%
Przekroczenie delegacji ustawowej oraz dobro prawne	8	30,77%
Ustawa względniejsza	1	3,85%
Razem	26	100%

Wykres i tabela 38. Przyczyny odmowy wszczęcia postępowania

415 Zob. D. Kwiatkowski, *Między...*, rozdział w niniejszej monografii.

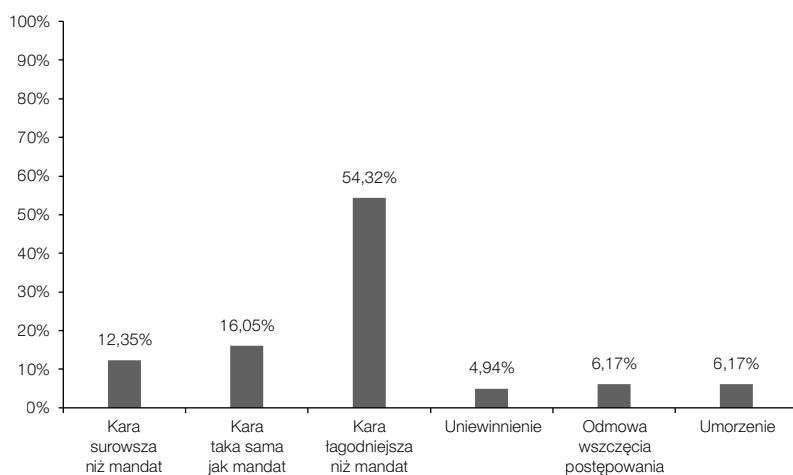
W przypadku umorzenia postępowania z kolei wskazywano na przekroczenie delegacji ustawowej (4 sprawy, 44,44%), zastosowanie ustawy względniejszej (5 spraw, 55,55%), w tym w jednej sprawie podano łącznie obie te przyczyny, a ponadto w jednej sprawie wskazano na niepoczytalność sprawcy (11,11%).

Przyczyna	Liczba obwinionych	Procent
Przekroczenie delegacji ustawowej	3	33,33%
Przekroczenie delegacji ustawowej oraz ustawa względniejsza	1	11,11%
Ustawa względniejsza	4	44,44%
Niepoczytalność sprawcy	1	11,11%
Razem	9	100%

Wykres i tabela 39. Przyczyny umorzenia postępowania

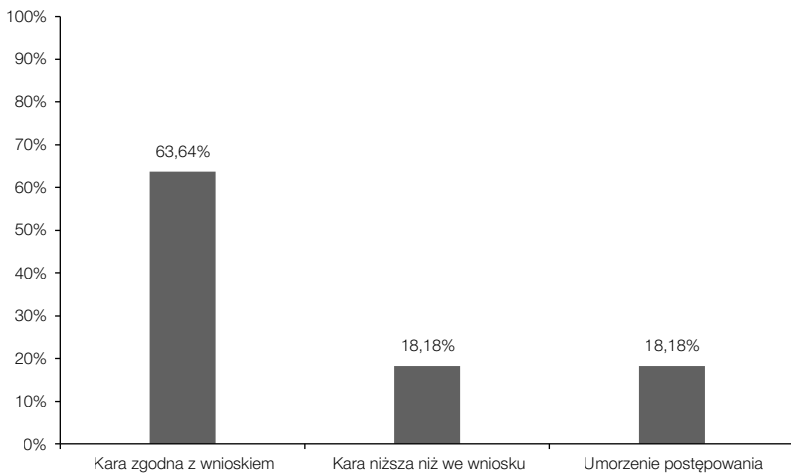
Wśród badanych spraw przyjęcia mandatu odmówiło 81 osób (40,10% wszystkich osób). U większości tych sprawców, bo aż w 44 przypadkach (54,32%), końcowa kara była niższa od nałożonego mandatu, natomiast jedynie u 10 sprawców (12,35%) była od niego surowsza. Wobec 14 osób (17,28%) kary nie wymierzono w ogóle, ze względu na uniewinnienie, umorzenie postępowania lub odmowę jego wszczęcia.

Rozstrzygnięcie	Liczba obwinionych	Procent
Kara surowsza niż mandat	10	12,35%
Kara taka sama jak mandat	13	16,05%
Kara łagodniejsza niż mandat	44	54,32%
Uniewinnienie	4	4,94%
Odmowa wszczęcia postępowania	5	6,17%
Umorzenie	5	6,17%
Razem	81	100%

Wykres i tabela 40. Rozstrzygnięcie przy odmowie przyjęcia mandatu

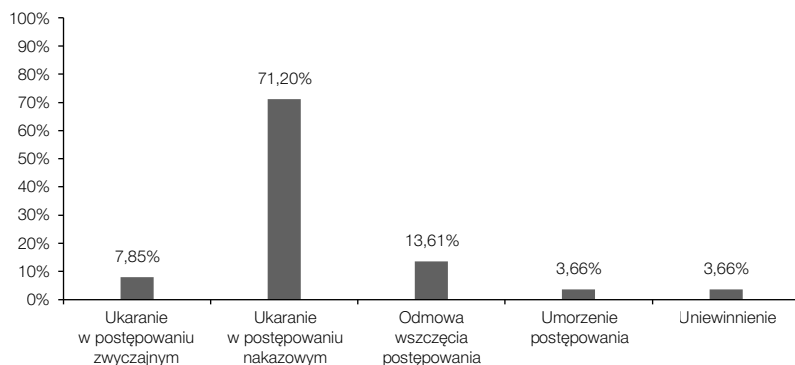
Wniosek o skazanie bez przeprowadzenia rozprawy (art. 58 k.p.w.) złożyło jedynie 11 osób (5,45% wszystkich obwinionych), wśród których w stosunku do 7 osób (63,64%) sąd wymierzył karę zgodną z wnioskiem. W pozostałych 4 sprawach (36,36%) kara była niższa niż we wniosku bądź doszło do umorzenia postępowania.

Rozstrzygnięcie	Liczba obwinionych	Procent
Kara zgodna z wnioskiem	7	63,64%
Kara niższa niż we wniosku	2	18,18%
Umorzenie postępowania	2	18,18%
Razem	11	100%

Wykres i tabela 41. Rozstrzygnięcie przy wniosku o skazanie bez przeprowadzenia rozprawy

W przypadku spraw rozpatrywanych przed sądem, w których nie złożono wniosku o skazanie bez rozprawy (art. 58 k.p.w.), wyrok nakazowy wydano w przypadku 136 sprawców (71,20%), natomiast w 15 przypadkach (7,85%) wyrok został wydany w postępowaniu zwyczajnym. Do ukarania nie doszło natomiast wobec 40 osób (20,94%), na skutek odmowy wszczęcia postępowania (26 przypadków), jego umorzenia (7 przypadków)⁴¹⁶ bądź uniewinnienia obwinionego (7 przypadków).

Rozstrzygnięcie	Liczba obwinionych	Procent
Ukaranie w postępowaniu zwyczajnym	15	7,85%
Ukaranie w postępowaniu nakazowym	136	71,20%
Odmowa wszczęcia postępowania	26	13,61%
Umorzenie postępowania	7	3,66%
Uniewinnienie	7	3,66%
Razem	191	100%

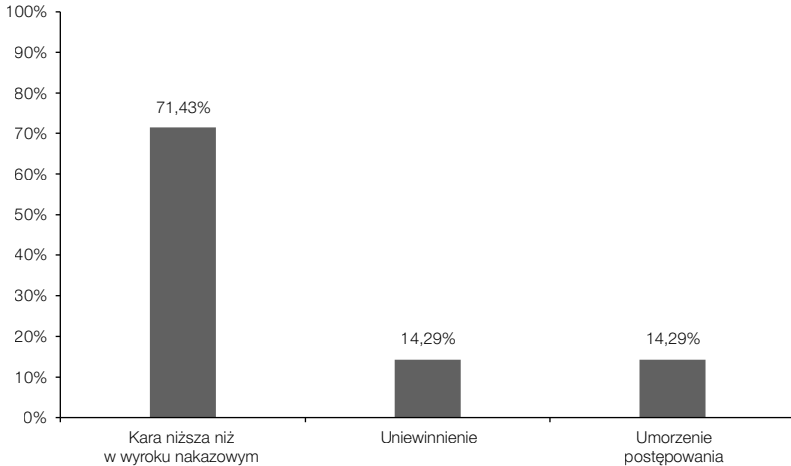
Wykres i tabela 42. Rozstrzygnięcie w sprawach bez wniosku o ukaranie bez przeprowadzenia rozprawy

Wśród wszystkich przypadków procedowanych, przynajmniej w części, w postępowaniu nakazowym sprzeciwu od wyroku nakazowego złożono jedynie w przypadku 7 osób (4,61%)⁴¹⁷, a dodatkowo wszystkie zostały złożone przez obwinionych. Na skutek sprzeciwu w 5 sprawach

416 Liczba niższa niż wskazanie w wykresie i tabeli 37, gdyż nie uwzględniono tutaj 2 spraw, w których złożono wniosek z art. 58 k.p.w.

417 Liczba osób uwzględnia zarówno te, wobec których postępowania prowadzone były wyłącznie w trybie nakazowym (146), jak i te, wobec których postępowanie prowadzono pierwotnie w trybie nakazowym, później w zwyczajnym (6), gdzie możliwe było złożenie sprzeciwu od wyroku nakazowego.

(71,43%) wymierzono karę niższą, w pozostałych doszło do uniewinnienia i nie sporządzono uzasadnienia⁴¹⁸ lub doszło do umorzenia postępowania ze względu na wyłączenie poczytalności w czasie czynu.

Rozstrzygnięcie	Liczba obwinionych	Procent
Kara niższa niż w wyroku nakazowym	5	71,43%
Uniewinnienie	1	14,29%
Umorzenie postępowania	1	14,29%
Razem	7	100%

Wykres i tabela 43. Rozstrzygnięcie przy sprzeciwie od wyroku nakazowego

Podsumowując, wskazać można na fakt, że choć większość badanych spraw zakończyła się ukaraniem, to jednak na sytuację obwinionego korzystnie wpływała aktywność z jego strony. We wszystkich przypadkach sprzeciwu od wyroku nakazowego oraz większości odmów przyjęcia mandatów końcowa kara była niższa lub jej wcale nie wymierzono. Jedynie w niewielkim ułamku spraw (10 przypadków, 12,35%) na skutek odmowy przyjęcia mandatu wymierzona przez sąd kara była wyższa. Z perspektywy obwinionego korzystnym rozwiązaniem było również złożenie wniosku o ukaranie bez rozprawy (art. 58 k.p.w.), gdyż wymierzona przez sąd kara była zawsze równa lub niższa od zaproponowanej.

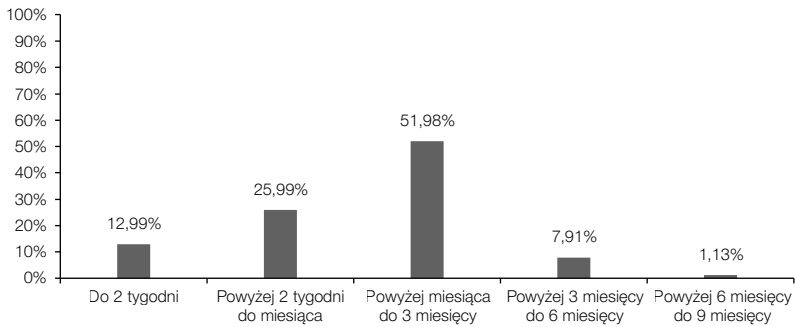
⁴¹⁸ Wskazać jednak można, że w sprzeciwie od wyroku nakazowego obwiniony powoływał się na brak znamion wykroczenia, uzasadniając to przekroczeniem upoważnienia ustawowego przez prawodawcę przy nakładaniu obowiązku zakrywania ust i nosa.

3. Czas i sprawność postępowania

3.1. Czas postępowania

W przypadku 178 spraw (99,44%) data czynu pokrywała się z datą powzięcia informacji przez organy ścigania o popełnieniu wykroczenia. Wyłącznie w jednej sprawie (0,56%) czynności zostały podjęte w 9 dni po rozpoczęciu działalności niezgodnej z prawem (prowadzenie salonu fryzjerskiego), która trwała przez około półtora miesiąca. Czas ten określono na podstawie wniosku o ukaranie i przyjętych tam ram czasowych, gdyż sama działalność mogła być kontynuowana dłużej.

W zdecydowanej większości spraw (161 spraw, 90,96%) wniosek o ukaranie został sporządzony w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące, w tym w 69 przypadkach (38,98%) w terminie nie dłuższym niż miesiąc od powzięcia informacji o wykroczeniu. Długotrwałych postępowań wyjaśniających, trwających powyżej 3 miesięcy, odnotowano 16 (9,04%). Wśród nich, w 6 przypadkach przekroczenie wskazanego terminu było nie większe niż 2 tygodnie, w tym w jednej sprawie długotrwałość można uzasadnić postępowaniem dowodowym, gdyż przesłuchano 6 świadków. W pozostałych 15 sprawach nie odnotowano żadnego uzasadnienia dla długotrwałości postępowania, szczególnie z uwagi na postępowanie dowodowe. W większości sprowadzało się ono bowiem do przesłuchania maksymalnie dwóch świadków, w tym przede wszystkim policjantów lub strażników miejskich. W dwóch sprawach, w których postępowanie wyjaśniające trwało po 7 miesięcy, nie przeprowadzono natomiast żadnych dowodów poza przesłuchaniem obwinionego. Na marginesie wskazać także można, że w jednej sprawie, trwającej do 3 miesięcy, na czas postępowania mógł wpłynąć fakt, że policjanci prowadzący postępowanie przebywali 3 tygodnie na zwolnieniu chorobowym.

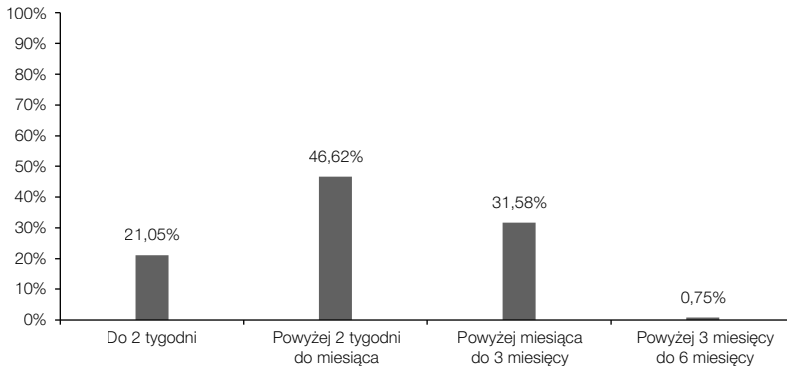

Przedział czasu	Liczba spraw	Procent
Do 2 tygodni	23	12,99%
Powyżej 2 tygodni do miesiąca	46	25,99%
Powyżej miesiąca do 3 miesięcy	92	51,98%
Powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	14	7,91%
Powyżej 6 miesięcy do 9 miesięcy	2	1,13%
Razem	177	100%

Wykres i tabela 44. Czas od powzięcia informacji o popełnieniu wykroczenia do sporządzenia wniosku o ukaranie⁴¹⁹

419 Suma liczby spraw nie zawiera 2 spraw, w których nie udało się określić czasu ze względu na brak możliwości odczytania daty sporządzenia wniosku o ukaranie.

Zdecydowana większość spraw, w których wydano wyrok nakazowy, zakończyła się w terminie nie dłuższym niż miesiąc (90 spraw, 67,67%). Pozostałe sprawy zostały zakończone w większości w terminie do 3 miesięcy (42 sprawy, 31,58%), z wyjątkiem jednej (0,75%), która trwała do 6 miesięcy. Długotrwałość tę można jednak uzasadniać tym, że od sporządzenia wniosku o ukaranie do dostarczenia go do sądu minęło prawie 1,5 miesiąca.

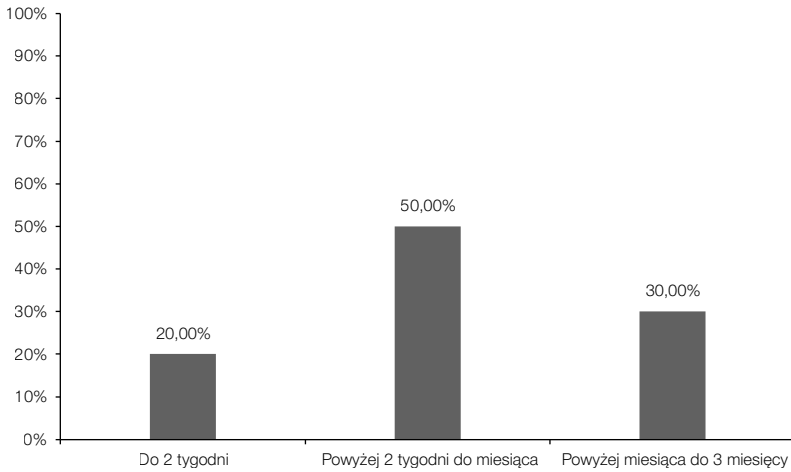

Przedział czasu	Liczba spraw	Procent
Do 2 tygodni	28	21,05%
Powyżej 2 tygodni do miesiąca	62	46,62%
Powyżej miesiąca do 3 miesięcy	42	31,58%
Powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	1	0,75%
Razem	133	100%

Wykres i tabela 45. Czas od sporządzenia wniosku o ukaranie do wydania wyroku nakazowego⁴²⁰

420 W sumie liczby spraw uwzględniono 119 spraw procedowanych wyłącznie w postępowaniu nakazowym (wykres i tabela 36) oraz 9 spraw, w których wyrok nakazowy wydano po złożeniu wniosku z art. 58 k.p.w. Uwzględniono także 7 spraw, w których pierwotnie wydano wyrok nakazowy, jednak na skutek sprzeciwu procedowano w postępowaniu zwyczajnym. Nie uwzględniono natomiast 2 spraw z wniosku z art. 58 k.p.w., w których postępowanie umorzono przed pierwszą rozprawą. Ponadto nie uwzględniono także 2 spraw z pozostałych 128, w których nie udało się określić czasu ze względu na brak możliwości odczytania daty sporządzenia wniosku o ukaranie.

Co ciekawe, nie odnotowano znaczących różnic w czasie trwania postępowania nakazowego w zależności od złożenia wniosku o ukaranie bez przeprowadzania rozprawy (art. 58 k.p.w.). Wskazać jednak należy na znaczące dysproporcje w liczbie spraw w obu badanych grupach, które mogły wpłynąć na wyniki.

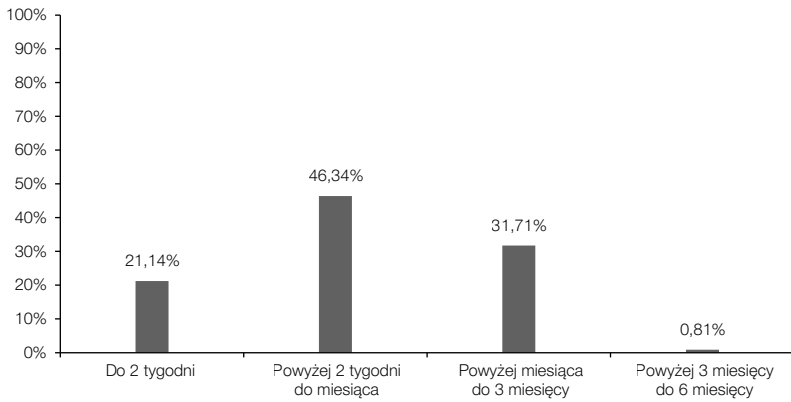

Przedział czasu	Liczba spraw	Procent
Do 2 tygodni	2	20,00%
Powyżej 2 tygodni do miesiąca	5	50,00%
Powyżej miesiąca do 3 miesięcy	3	30,00%
Razem	10	100%

Wykres i tabela 46. Czas od sporządzenia wniosku o ukaranie do wydania wyroku nakazowego przy wniosku z art. 58 k.p.w.⁴²¹

⁴²¹ W sumie liczby spraw uwzględniono 9 spraw, w których wydano wyrok nakazowy po złożeniu wniosku z art. 58 k.p.w. oraz 1 sprawę, w której po złożeniu wniosku wydano wyrok nakazowy, jednak w wyniku sprzeciwu doszło do umorzenia postępowania.

Wykroczenia covidowe...

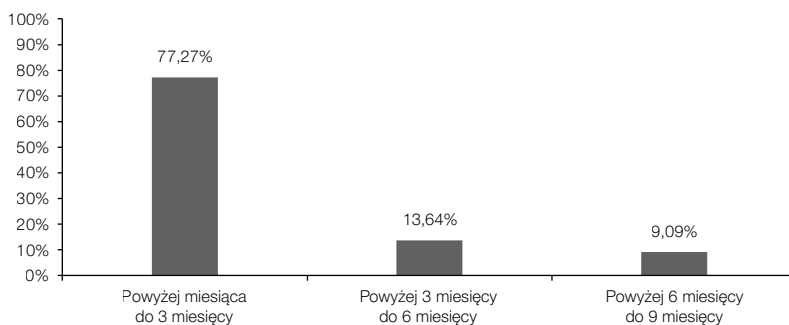

Przedział czasu	Liczba spraw	Procent
Do 2 tygodni	26	21,14%
Powyżej 2 tygodni do miesiąca	57	46,34%
Powyżej miesiąca do 3 miesięcy	39	31,71%
Powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	1	0,81%
Razem	123	100%

Wykres i tabela 47. Czas od sporządzenia wniosku o ukaranie do wydania wyroku nakazowego bez wniosku z art. 58 k.p.w.⁴²²

422 W sumie liczby spraw uwzględniono 119 spraw procedowanych wyłącznie w postępowaniu nakazowym (wykres i tabela 36), pomijając 2 sprawy, w których nie udało się określić czasu ze względu na brak możliwości odczytania daty sporządzenia wniosku o ukaranie. Dodatkowo uwzględniono 6 spraw, w których pierwotnie wydano wyrok nakazowy, jednak na skutek sprzeciwu procedowano w postępowaniu zwyczajnym.

W przypadku spraw rozpatrywanych w postępowaniu zwyczajnym, czas od sporządzenia wniosku o ukaranie do przeprowadzenia pierwszej rozprawy w zdecydowanej większości wynosił nie dłużej niż 3 miesiące (17 przypadków, 77,27%). Przekroczenie tego terminu, które miało miejsce w przypadku 5 spraw (22,72%), wynikało przede wszystkim z faktu prowadzenia wcześniejszego postępowania nakazowego oraz sprzeciwu obwinionego. Dodatkowo, obok sprzeciwu, w jednym przypadku toczyło się także postępowanie o wyłączenie sędziego, natomiast w innym miała miejsce usprawiedliwiona nieobecność obwinionego na rozprawie.

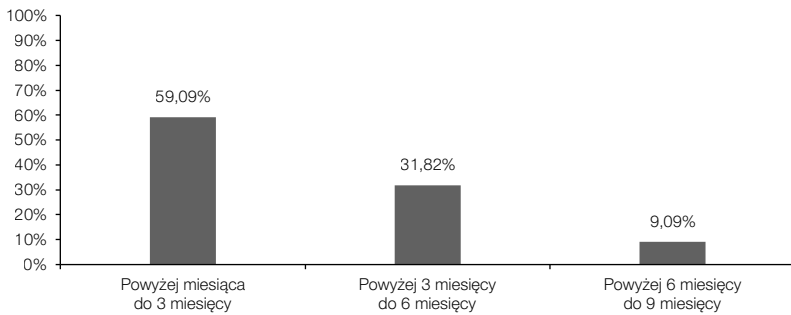

Przedział czasu	Liczba spraw	Procent
Powyżej miesiąca do 3 miesięcy	17	77,27%
Powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	3	13,64%
Powyżej 6 miesięcy do 9 miesięcy	2	9,09%
Razem	22	100%

Wykres i tabela 48. Czas od sporządzenia wniosku o ukaranie do czasu przeprowadzenia pierwszej rozprawy w postępowaniu zwyczajnym⁴²³

423 W sumie liczby spraw uwzględniono 22 sprawy rozpatrywane wyłącznie w postępowaniu zwyczajnym, 7 spraw po sprzeciwie od wyroku nakazowego oraz 2 sprawy, w których składano wniosek z art. 58 k.p.w. Z tej liczby odrzucono natomiast 9 spraw, w których doszło do umorzenia postępowania przed przeprowadzeniem pierwszej rozprawy.

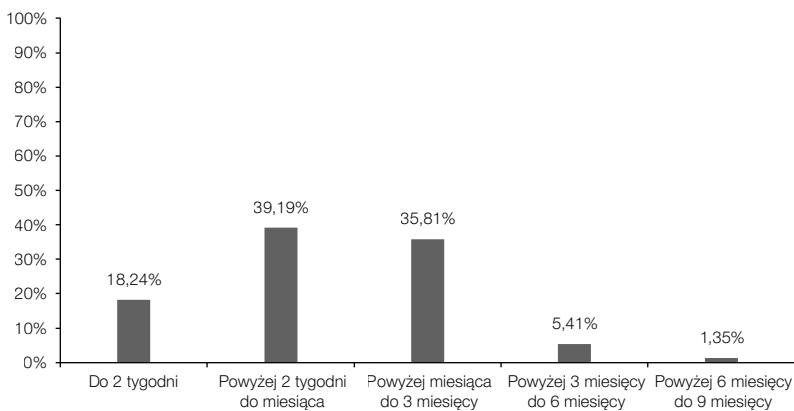
Ze względu na fakt, że większość spraw w postępowaniu zwyczajnym, w których przeprowadzono rozprawę, zakończyła się wydaniem wyroku po pierwszym terminie rozprawy (wykres i tabela 56), czas całego postępowania przed sądem I instancji kształtuje się bardzo podobnie do przedstawionego w wykresie i tabeli 48. Jedynie w czterech przypadkach, na skutek przeprowadzenia drugiej rozprawy, czas ten uległ wydłużeniu do ponad 3 miesięcy. Konieczność wyznaczenia drugiego terminu rozprawy wymuszona była natomiast przeprowadzeniem dodatkowego postępowania dowodowego (przesłuchaniem świadków oraz ujawnieniem nowych dokumentów). Można zatem stwierdzić, że długotrwałość postępowań, przekraczająca 3 miesiące, była w badanych sprawach uzasadniona.

Przedział czasu	Liczba spraw	Procent
Powyżej miesiąca do 3 miesięcy	13	59,09%
Powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	7	31,82%
Powyżej 6 miesięcy do 9 miesięcy	2	9,09%
Razem	22	100%

Wykres i tabela 49. Czas od sporządzenia wniosku o ukaranie do wydania wyroku po przeprowadzeniu rozprawy w postępowaniu zwyczajnym

Oceniając wszystkie postępowania sądowe, prowadzone zarówno w trybie nakazowym (wykres i tabela 45), jak i zwyczajnym (wykres i tabela 49), wskazać można, że w zdecydowanej większości spraw (85 spraw, 57,43%) wyrok I instancji został wydany w terminie nie dłuższym niż miesiąc. W terminie nieprzekraczającym 3 miesięcy zakończyło się natomiast aż 138 spraw (93,24%). Długotrwałe postępowania sądowe, przekraczające ten termin, były natomiast w każdej sprawie uzasadnione wcześniejszym postępowaniem nakazowym i sprzeciwem obwinionego, koniecznością przeprowadzenia drugiej rozprawy bądź długim czasem między sporządzeniem wniosku o ukaranie a dostarczeniem go do sądu.

Przedział czasu	Liczba spraw	Procent
Do 2 tygodni	27	18,24%
Powyżej 2 tygodni do miesiąca	58	39,19%
Powyżej miesiąca do 3 miesięcy	53	35,81%
Powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	8	5,41%
Powyżej 6 miesięcy do 9 miesięcy	2	1,35%
Razem	148	100%

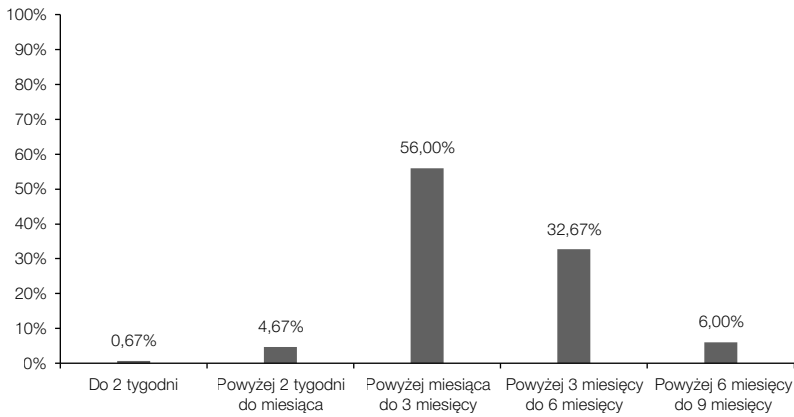
Wykres i tabela 50. Czas od sporządzenia wniosku o ukaranie do wydania wyroku I instancji we wszystkich rodzajach postępowań

Czas całego postępowania, od powzięcia informacji o zdarzeniu do wydania wyroku I instancji, w zdecydowanej większości przypadków (92 sprawy – 61,33%) był nie dłuższy niż 3 miesiące. Wszystkie te sprawy procedowane były w postępowaniu nakazowym. Spraw trwających nie

więcej niż miesiąc było natomiast jedynie 8 (5,33%). Wniosek o ukaranie sporządzono w nich w terminie do 2 tygodni, bez przeprowadzania szczególnych dowodów. W aktach spraw znajdowały się jedynie notatki służbowe, jeden protokół przesłuchania obwinionego oraz w trzech sprawach przesłuchano świadka. Co ciekawe, w przypadku sprawy, która zakończyła się wydaniem wyroku w terminie 2 tygodni, wniosek o ukaranie sporządzono w dniu popełnienia wykroczenia, a w aktach sprawy znajdowały się wyłącznie notatki służbowe.

W 58 sprawach natomiast (38,67%) czas całego postępowania przekraczał 3 miesiące. Zdecydowana większość z nich (49 spraw, 84,48%) zakończyła się nie dłużej niż po upływie 6 miesięcy od powzięcia informacji o popełnieniu wykroczenia, z czego, co ciekawe, w 11 przypadkach (22,45%) samo postępowanie wyjaśniające bądź sądowe trwało ponad 3 miesiące. W przypadku postępowań sądowych, ich długotrwałość była zawsze uzasadniona bądź wcześniejszym postępowaniem nakazowym i sprzeciwem obwinionego (2 sprawy), bądź koniecznością przeprowadzenia drugiej rozprawy (4 sprawy). Inaczej jest natomiast w przypadku postępowań wyjaśniających. Przyczyn ich długotrwałości można upatrywać w postępowaniu dowodowym wyłącznie w jednym przypadku, w którym przesłuchano 6 świadków i przeprowadzono dowód z dokumentów z akt innego postępowania karnego. W pozostałych sprawach postępowanie dowodowe sprowadzało się bowiem przede wszystkim do przesłuchania jednego świadka i obwinionego.

Wśród spraw, w których czas trwania całego postępowania przekraczał 6 miesięcy, w przypadku 4 z nich samo postępowanie sądowe lub wyjaśniające także przekraczało pół roku. Podobnie jak w poprzednim przypadku, długotrwałość postępowań sądowych (2 sprawy) była uzasadniona ze względu na wcześniejsze postępowanie nakazowe, natomiast czasu trwania postępowań wyjaśniających (2 sprawy) nie mogło tłumaczyć postępowanie dowodowe, które sprowadzało się, poza notatkami służbowymi, jedynie do przesłuchania obwinionego.

Przedział czasu	Liczba spraw	Procent
Do 2 tygodni	1	0,67%
Powyżej 2 tygodni do miesiąca	7	4,67%
Powyżej miesiąca do 3 miesięcy	84	56,00%
Powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	49	32,67%
Powyżej 6 miesięcy do 9 miesięcy	9	6,00%
Razem	150	100%

Wykres i tabela 51. Czas całego postępowania – od daty powzięcia informacji przez organy ścigania do wydania wyroku I instancji⁴²⁴

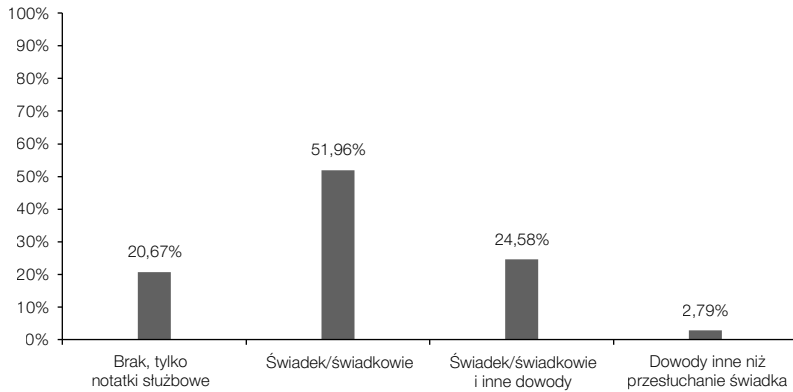
Podsumowując, zaobserwować można, że wśród badanych spraw postępowania wyjaśniające trwały raczej dłużej niż sądowe. W terminie nie dłuższym niż miesiąc zakończyło się jedynie 38,98% postępowań wyjaśniających (69 spraw, wykres i tabela 44), w porównaniu do 57,43% postępowań sądowych (85 spraw, wykres i tabela 50). W terminie nieprzekraczającym 3 miesięcy zakończyło się 90,96% postępowań wyjaśniających (161 spraw) oraz 93,24% postępowań sądowych (138 spraw). W niemal co dziesiątej zatem sprawie postępowanie wyjaśniające trwało ponad 3 miesiące, czego nie można było tłumaczyć czasochłonnością postępowania dowodowego, poza jedną sprawą, gdzie przesłuchano sześciu świadków. Długotrwałość postępowań sądowych, przekraczająca 3 miesiące, była natomiast zawsze uzasadniona.

⁴²⁴ Suma liczby spraw jest większa od przedstawionej w wykresie i tabeli 50, gdyż nie uwzględniono tam 2 spraw, w których nie udało się odczytać daty sporządzenia wniosku o ukaranie. W wykresie i tabeli 51 problem ten nie miał znaczenia.

Przyczyn opisanych różnic poszukiwać można w odmiennościach między postępowaniem sądowym i wyjaśniającym, szczególnie biorąc pod uwagę zdecydowaną większość postępowań nakazowych, które nie wymagają przeprowadzania postępowania dowodowego oraz udziału stron. Warto zatem porównać czas trwania postępowań wyjaśniających z czasem trwania postępowań zwyczajnych, co daje całkowicie inny wynik. W terminie nie dłuższym niż miesiąc wydaniem wyroku nie zakończyła się żadna sprawa w postępowaniu zwyczajnym (wykres i tabela 49), względem 38,98% spraw zakończonych w tym przedziale czasowym w postępowaniu wyjaśniającym (69 spraw, wykres i tabela 44). Zależność ta ma także miejsce w przypadku postępowań nieprzekraczających 3 miesięcy, których było odpowiednio 59,09% w postępowaniu zwyczajnym (13 spraw) oraz 90,96% w wyjaśniającym (161 spraw). Obserwacja ta nie neguje jednak pierwotnej tezy o dłuższym czasie trwania postępowań wyjaśniających niż sądowych. Pamiętać bowiem trzeba, że czas trwania postępowań zwyczajnych był w większości wypadków tożsamy z czasem wyznaczenia pierwszej rozprawy (wykres i tabela 48). Ponadto, co warte zaznaczenia, w czas trwania postępowań sądowych wliczony został także okres między sporządzeniem wniosku o ukaranie a jego złożeniem w sądzie, co – jak pokazuje przykład opisany przy omawianiu wykresu i tabeli 45 – mogło istotnie wydłużyć czas trwania postępowania sądowego w prezentowanych statystykach.

3.2. Postępowanie dowodowe

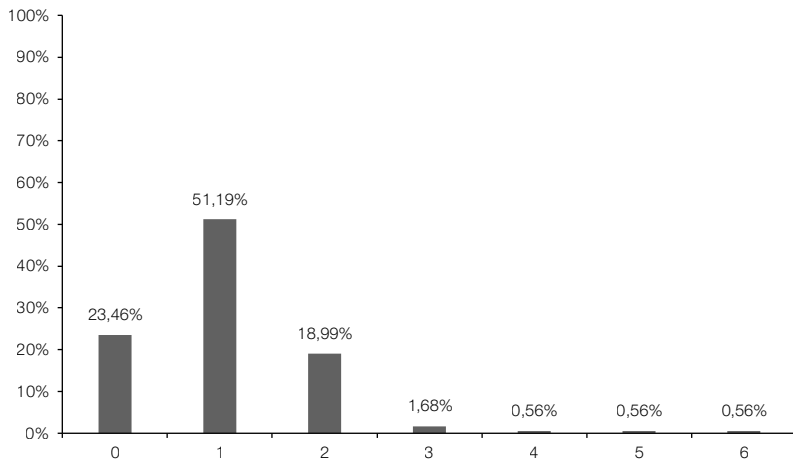
W aktach postępowań wyjaśniających badanych spraw najczęściej przeprowadzonym dowodem, poza notatkami służbowymi oraz przesłuchaniem obwinionego, ujętego odrębnie w wykresie i tabeli 55, były zeznania świadka (142 sprawy, 79,33%). Ponadto w ponad połowie wszystkich postępowań wyjaśniających (98 spraw, 54,75%) dowód z zeznań świadka stanowił jedyny przeprowadzony dowód. Natomiast w średnio w co piątej sprawie (37 spraw, 20,67%) akta postępowania zawierały jedynie notatki służbowe (poza ewentualnym przesłuchaniem obwinionego).

Rodzaj dowodu	Liczba spraw	Procent
Brak, tylko notatki służbowe	37	20,67%
Świadek/świadkowie	93	51,96%
Świadek/świadkowie i inne dowody	44	24,58%
Dowody inne niż przesłuchanie świadka	5	2,79%
Razem	179	100%

Wykres i tabela 52. Dowody w postępowaniu wyjaśniającym

Liczba przesłuchanych świadków nie była również wysoka. W większości spraw (97 spraw, 51,19%) przesłuchano wyłącznie jednego świadka. Więcej niż dwóch świadków przesłuchano jedynie w 6 sprawach (3,35%). Warto także dodać, że przesłuchiwanymi świadkami byli przede wszystkim policjanci i strażnicy miejscy (157 na 189 wszystkich świadków – 83,07%).

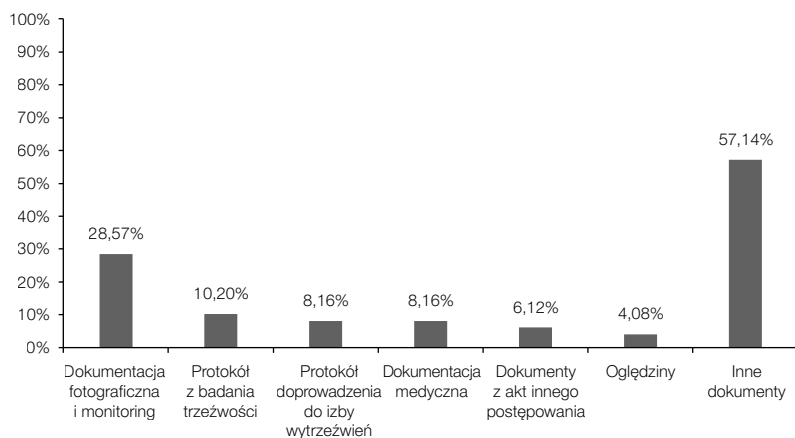

Liczba świadków	Liczba spraw	Procent
0	42	23,46%
1	97	51,19%
2	34	18,99%
3	3	1,68%
4	1	0,56%
5	1	0,56%
6	1	0,56%
Razem	179	100%

Wykres i tabela 53. Liczba świadków przesłuchanych w postępowaniu wyjaśniającym

W 49 sprawach (27,37% wszystkich spraw) akta postępowania wyjaśniającego zawierały także inne rodzaje dowodów, obok lub zamiast przesłuchania świadka lub obwinionego. Wśród przeprowadzanych dowodów wyróżnić można dowód ze zdjęć lub monitoringu, protokół badania trzeźwości, protokół doprowadzenia do izby wytrzeźwień, dowód

z dokumentacji medycznej, oględziny pojazdu i miejsca wypadku oraz dokumenty z akt innego postępowania, które w badanych sprawach dotyczyły postępowań karnych. Najczęściej jednak do akt postępowania załączano inne rodzaje dokumentów, w tym wydruki z bazy PESEL (20 spraw), korespondencja e-mail z obwinionym (2 sprawy), korespondencja e-mail obwinionego z Ministerstwem Zdrowia oraz sanepidem o interpretację przepisów (1 sprawa), protokół przyjęcia zawiadomienia o wykroczeniu (1 sprawa), akt urodzenia córki (1 sprawa), potwierdzenie zakupu jedzenia oraz bilet PKP (1 sprawa), informacja prasowa o otwartym salonie fryzjerskim (1 sprawa), opis zdarzenia na terenie ośrodka zdrowia (1 sprawa).

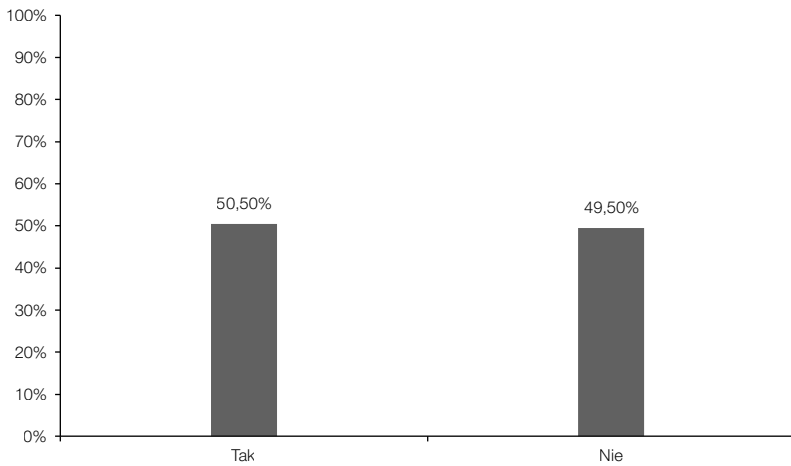

Inny rodzaj dowodu	Liczba spraw	Procent
Dokumentacja fotograficzna i monitoring	14	28,57%
Protokół z badania trzeźwości	5	10,20%
Protokół doprowadzenia do izby wyrzeźwień	4	8,16%
Dokumentacja medyczna	4	8,16%
Dokumenty z akt innego postępowania	3	6,12%
Oględziny	2	4,08%
Inne dokumenty	28	57,14%
Razem	49	100%

Wykres i tabela 54. Inne rodzaje dowodów przeprowadzone w postępowaniu wyjaśniającym⁴²⁵

⁴²⁵ Zsumowana ilość spraw wskazana przy poszczególnych dowodach jest większa niż 49 (suma liczby spraw), gdyż w niektórych sprawach przeprowadzano więcej niż jeden dowód.

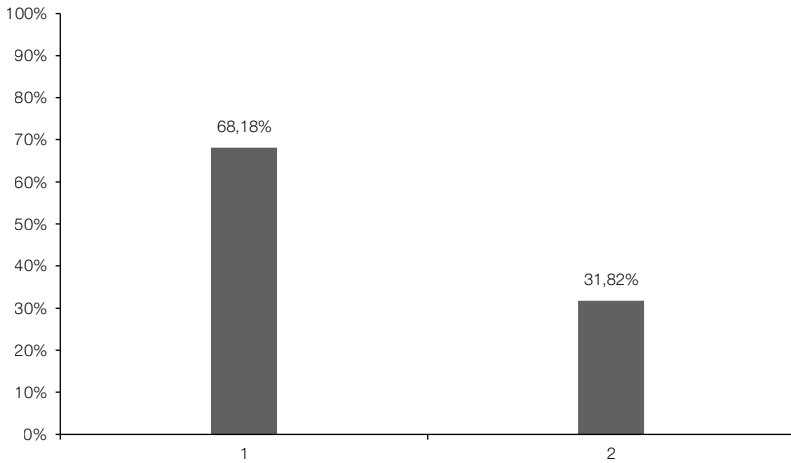
Przesłuchanie osoby obwinionej w postępowaniu wyjaśniającym miało miejsce jedynie w około połowie spraw. W ramach tego wliczono także wyjaśnienia złożone przez obwinionych korespondencyjnie (list, e-mail). Powodem braku przesłuchania obwinionego był natomiast przede wszystkim brak zgłoszenia się na wezwanie lub nienadesłania pisemnych wyjaśnień.

Czy przesłuchano osobę obwinioną?	Liczba spraw	Procent
Tak	102	50,50%
Nie	100	49,50%
Razem	202	100%

Wykres i tabela 55. Przesłuchiwanie osoby obwinionej w postępowaniu wyjaśniającym

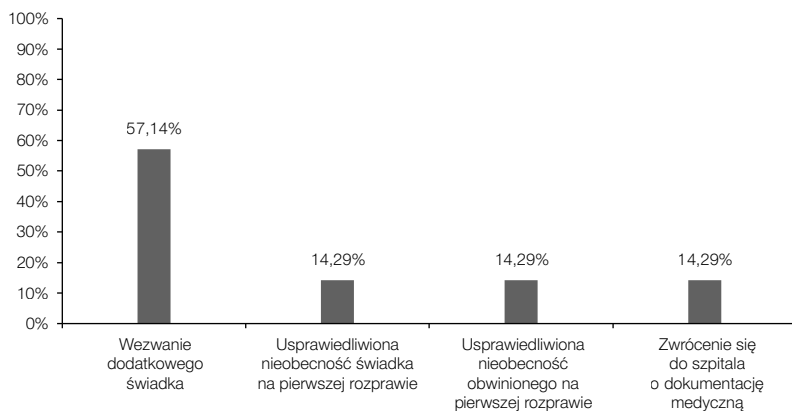
W sprawach prowadzonych w postępowaniu zwyczajnym, w których doszło do przeprowadzenia rozprawy, wszystkie z nich zakończyły się po przeprowadzeniu maksymalnie dwóch terminów, natomiast zdecydowana większość (15 spraw, 68,18%) została zakończona po pierwszym terminie.

Liczba przeprowadzonych rozpraw	Liczba spraw	Procent
1	15	68,18%
2	7	31,82%
Razem	22	100%

Wykres i tabela 56. Liczba rozpraw w postępowaniu zwyczajnym

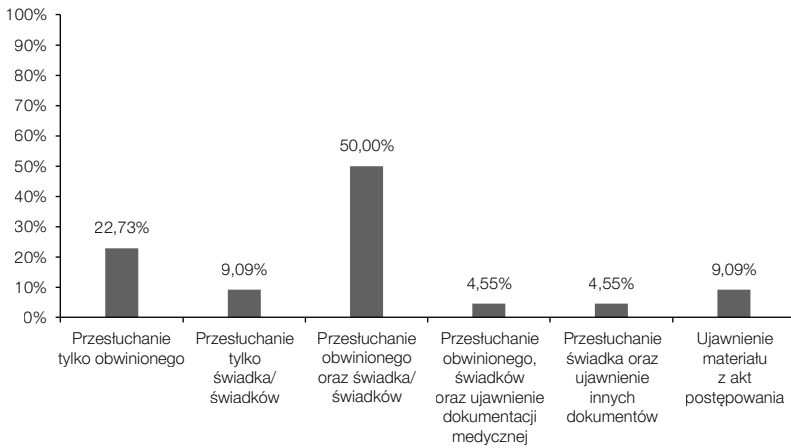
Wśród powodów przeprowadzenia drugiej rozprawy wyróżnić można wezwanie dodatkowego świadka (4 sprawy, 57,14%), konieczność zwrócenia się do szpitala o dokumentację medyczną (1 sprawa, 14,29%), a także usprawiedliwioną nieobecność obwinionego albo świadka na pierwszym terminie (2 sprawy, 28,57%).

Powód	Liczba spraw	Procent
Wezwanie dodatkowego świadka	4	57,14%
Usprawiedliwiona nieobecność świadka na pierwszej rozprawie	1	14,29%
Usprawiedliwiona nieobecność obwinionego na pierwszej rozprawie	1	14,29%
Zwrócenie się do szpitala o dokumentację medyczną	1	14,29%
Razem	7	100%

Wykres i tabela 57. Powody przeprowadzenia więcej niż jednej rozprawy

Postępowanie dowodowe na rozprawie sprowadzało się przede wszystkim do przesłuchania obwinionego (17 spraw, 77,27%) lub świadka/świadek (15 spraw, 68,18%). Przeważnie natomiast (12 spraw, 54,55%) dochodziło do przesłuchania zarówno obwinionego, jak i świadka/świadek. W 2 sprawach (9,09%) ujawniono jedynie materiał z akt postępowania. W jednej sprawie obok przesłuchania świadka przeprowadzono także dowód z dokumentacji medycznej, w kolejnej natomiast obok przesłuchania świadka i obwinionego przeprowadzono dowód z innych dokumentów.

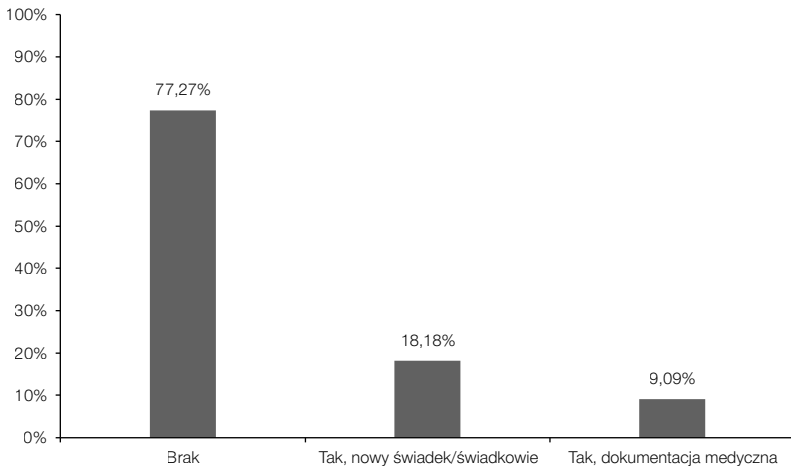

Rodzaj dowodu	Liczba spraw	Procent
Przesłuchanie tylko obwinionego	5	22,73%
Przesłuchanie tylko świadka/świadków	2	9,09%
Przesłuchanie obwinionego oraz świadka/świadków	11	50,00%
Przesłuchanie obwinionego, świadków oraz ujawnienie dokumentacji medycznej	1	4,55%
Przesłuchanie świadka oraz ujawnienie innych dokumentów	1	4,55%
Ujawnienie materiału z akt postępowania	2	9,09%
Razem	22	100%

Wykres i tabela 58. Rodzaje dowodów przeprowadzonych na rozprawie

Wśród dowodów przeprowadzonych na rozprawie jedynie w 5 przypadkach (22,73%) były one inne niż przeprowadzone w postępowaniu wyjaśniającym. W ramach tego wyróżnić można przesłuchanie nowego świadka/świadków oraz dowód z dokumentacji medycznej. W pozostałym zakresie (17 spraw, 77,27%), przeprowadzone dowody pokrywały się z postępowaniem wyjaśniającym.

Wykroczenia covidowe...

Rodzaj dowodu	Liczba spraw	Procent
Brak	17	77,27%
Tak, nowy świadek/świadkowie	4	18,18%
Tak, dokumentacja medyczna	2	9,09%
Razem	22	100%

Wykres i tabela 59. Przeprowadzenie nowych dowodów na rozprawie

Summary

The analysis presents the results of research on court files regarding the application of Art. 54 of the Contravention Code to enforce COVID-19 restrictions. The study included 179 cases adjudicated by 12 courts in Poland. The cases were analysed primarily in terms of the judicial procedure, the method of substantive resolution, the reasons for refusing to initiate and discontinuing the proceedings, the time elapsed between the various stages of the proceedings and the evidence conducted.

Keywords

Art. 54 of the Contravention Code, COVID-19 restrictions, court files research

Opracowanie jest rezultatem projektu badawczego *Nowy model prawa wykroczeń. Analiza teoretyczna, normatywna i empiryczna* finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki w ramach grantu OPUS 14, nr 2017/27/B/HS5/02137

Nowy model prawa wykroczeń. Teoria, praktyka, przyszłość

Prezentowana monografia to kompleksowe spojrzenie na prawo wykroczeń w Polsce. Wypracowanie nowych założeń modelowych w zakresie prawa wykroczeń możliwe jest po wszechstronnej analizie jego miejsca w systemie prawa represyjnego oraz spojrzeniu na praktykę stosowania przepisów.

Autorzy analizują prawo wykroczeń z trzech perspektyw. Pierwsza to teoretyczne spojrzenie na prawo wykroczeń jako takie, aspekty normatywne prawa wykroczeń oraz istotne instytucje Kodeksu wykroczeń. Druga to prezentacja wyników badań aktowych dotyczących różnorodnych typów wykroczeń wraz z krytyczną analizą problemów, jakie rodzą w praktyce wymiaru sprawiedliwości. Trzecia to krytyczne spojrzenie na przyszłość prawa wykroczeń w aspekcie modelowym, w kontekście rozwoju nowych technologii, szczególnych przepisów wymagających aktualizacji oraz wykroczeń, które jawią się jako żywe skamieniałości.

Prawo, którego zadaniem jest kształtowanie rzeczywistości społecznej, musi brać pod uwagę aktualny stan stosunków społecznych, otoczenie kulturowe i cywilizacyjne norm prawnych, a także stan dyskusji naukowej o jakości tworzenia i stosowania prawa represyjnego w państwie praworządym. Przedstawione w książce rozważania, zgrupowane pod hasłami: *Teoria – Praktyka – Przyszłość*, wyznaczają kierunki i ramy nowego modelu prawa wykroczeń w Polsce.

sklep.kipk.pl

sklep@kipk.pl

Facebook: KIPKfundacja

Instagram: kipkPRESS

Krakowski
Instytut
Prawa
Karnego
Fundacja

ISBN EBOOK: 978-83-959655-9-3